

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 207/04-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. januára 2005 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Jána Mazáka v konaní o sťažnosti M. L., súkromného podnikateľa, bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. E. L., so sídlom B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 41/95 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. L. na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 41/95 porušené bolo .

2. Okresnému súdu Bratislava III prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 41/95 konal bez zbytočných prieťahov.

3. M. L. priznáva finančné zadostučinenie 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný platiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. M. L. priznáva náhradu trov konania 16 600 Sk (slovom šesťnásťtisícšesťsto slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť na účet advokátky JUDr. E. L., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. septembra 2004 doručená sťažnosť M. L., súkromného podnikateľa, bytom B., (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. E. L., so sídlom B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 41/95.

Zo sťažnosti vyplýva, že zamestnankyňa sťažovateľa podala 3. októbra 1994 okresnému súdu žalobu o určenie neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru. Okresný súd rozsudkom č. k. 13 C 41/95-168 z 12. septembra 2001 žalobe vyhovel. Krajský súd v Bratislave uznesením sp. zn. 13 Co 158/02 z 31. mája 2002 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa informácií sťažovateľa bol spis okresnému súdu vrátený 27. septembra 2002, pričom sťažovateľovi bolo uznesenie odvolacieho súdu doručené až 16. júla 2003 a odvtedy súd vo veci nekoná.

Sťažovateľ podal 24. júna 2003 sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu podľa § 17 a nasl. zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov, ale na túto sťažnosť nedostal odpoveď a k náprave nedošlo. Obdobie od 27. septembra 2002 hodnotí sťažovateľ ako obdobie nečinnosti súdu, a preto navrhuje, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti prijal tento nález:

„1. Základné právo M. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, postupom Okresného súdu Bratislava 3 v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 41/95 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava 3 prikazuje konať bez zbytočných prieťahov.

3. M. L. priznáva finančné zadostučinenie 200.000 Sk, ktoré mu je Okresný súd Bratislava 3 povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

4. M. L. priznáva náhradu trov konania v sume 13.200 Sk, ktoré je Okresný súd Bratislava 3 povinný zaplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. E. L., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 207/04-7 z 20. októbra 2004 ju prijal na ďalšie konanie.

Právna zástupkyňa sťažovateľa a podpredseda okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti uznal, že „*samotná dĺžka konania v pracovnej veci je neprimerane dlhá*“; zdôvodnil ju však personálnou situáciou na okresnom súde a preťaženosťou sudcov. Z jeho vyjadrenia, ako aj zo spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že pojednávania vo veci sa uskutočnili v roku 1996 v dňoch 13. februára, 2. apríla, 14. mája, 10. septembra, 29. októbra, 10. decembra, potom však až 25. mája 1998, 24. mája 1999, 11. júna 2001, 12. septembra 2001. Na tomto pojednávaní bol vyhlásený medzitýmny rozsudok, ktorý však Krajský súd v Bratislave 31. mája 2002 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie, pričom okresnému súdu v odôvodnení svojho uznesenia vytkol, že sa nevysporiadal s námietkou odporcu o nedostatku pasívnej legitímácie a nerozhodol o zmene návrhu, ale považoval ho len za upresnenie návrhu. Od vrátenia veci okresnému súdu 27. septembra 2002 okresný súd okrem zaslania uznesenia odvolacieho súdu sp. zn. 13 C 41/95 účastníkom konania (28. júna 2003) a nariadenia pojednávania na 14. január 2005 neurobil vo veci žiaden procesný úkon.

Podpredseda okresného súdu oznámil, že dve sťažnosti vo veci prierahov v posudzovanom konaní (navrhovateľky z roku 1999 a odporcu - sťažovateľa z 27. septembra 2002) uznal za dôvodné, čím uznal prierahy v konaní v trvaní cca 4,5 roka.

Ešte pred rozhodnutím o sťažnosti doručila právna zástupkyňa sťažovateľa kópiu odpovede podpredsedu okresného súdu na sťažnosť na prierahy v konaní a požiadala ústavný súd, aby sťažovateľovi priznal úhradu trov konania s navýšením o 19 % dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. v celkovej sume 15 708 Sk, vzhľadom na to, že je od 1. septembra platiteľkou DPH. Neskôr vyčíslila trovy konania za tri úkony v sume 17 606 Sk.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov.“ Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať v zásade také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prierahom v konaní, a tým aj k porušeniu práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: 1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje,

2) správanie účastníka konania a 3) postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o právnu zložitosť veci, ústavný súd konštatoval, že pracovnoprávny spor týkajúci sa neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru, ktorý je predmetom namietaného súdneho konania, nemožno považovať za právne zložitý, keďže tento druh sporov tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, pričom judikatúra súdov je v tejto sfére dostatočne stabilizovaná.

Vo vzťahu k faktickej zložitosti veci ústavný súd na základe preskúmania spisu sp. zn. 13 C 41/95 konštatoval, že uvádzané skutočnosti v sťažnosti, ale najmä vo vyjadrení okresného súdu nesignalizujú faktickú zložitosť veci, ktorá by „ospravedlnila“ doterajšiu dĺžku konania v trvaní viac ako desať rokov. Navyše, ide o takú povahu veci (statusová), ktorá si vyžaduje osobitnú rýchlosť konania.

2. Na základe analýzy súdneho spisu sp. zn. 13 C 41/95 hodnotil ústavný súd správanie sťažovateľa ako účastníka konania počas doterajšieho priebehu konania ako aktívne a súčinnosťné a na tomto základe dospel k záveru, že sťažovateľovi nemožno pripísať podiel na doterajšej dĺžke namietaného súdneho konania.

3. V rámci posledného kritéria hodnotil ústavný súd postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 41/95. Ako plynulý a smerujúci k právoplatnému rozhodnutiu vo veci v primeranom čase hodnotil ústavný súd počiatočný postup okresného súdu v období od postúpenia veci (14. júna 1995) do 10. decembra 1996.

V ostatných obdobiach ale postup okresného súdu bol podľa názoru ústavného súdu nesústredený s dlhými obdobiami nečinnosti, ktorý vykazoval znaky takých prietáhov v konaní, ktoré vyhodnotil ako zbytočné.

V nadväznosti na toto hodnotenie ústavný súd rozhodol, že zbytočné prietahy v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 13 C 41/95 mali za následok porušenie

základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 41/95 v ďalšom období konal bez zbytočných prietáhov.

V nadväznosti na rozhodnutie ústavného súdu o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa ústavný súd zaoberal aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 13 C 41/95 konal bez zbytočných prietáhov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľa priznať mu primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie minimálne 200 000 Sk z dôvodu vyše desať rokov trvajúceho stavu právnej neistoty, ktorý ho „*značne psychicky a fyzicky vyčerpáva*“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S ohľadom na to, že celé konanie bolo s výnimkou počiatočného obdobia poznačené zbytočnými priet'ahmi, s ohľadom na povahu prejednávaneho sporu (statusový charakter), skutočnosť, že sťažovateľ k neprimeranej dobe namietaneho súdneho konania svojim správaním neprispel, ústavný súd dospel k záveru, že v tomto prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 100 000 Sk primerané vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. Elenou Ľalíkovou v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 16 600 Sk (slovom šesťtisícšesťsto slovenských korún) spolu za tri úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3, § 22 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky, ktorá bola v prvom polroku 2003 13 602 Sk, t. j. 4 534 Sk za jeden úkon a 136 Sk režijný paušál, pretože išlo o úkony urobené v roku 2004), zvýšené o 19 % DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2005